

בתולעת השני ובשש וארג עשי כל מלאכה וחשבי מחשבת: ... ועשה בצלאל ואהליאב וכל איש חכם לב אשר נתן ה' חכמה ותבונה בהמה לדעת לעשות את כל מלאכת עבדת הקדש לכל אשר צוה ה': ... ויעשו כל חכם לב בעשי המלאכה את המשכן עשר וריעות שש משור והכלת וארגמן ותולעת שני כרבים מעשה חשב עשה אתם:

15. שמות פרק לה פסוק כז

והנשאים הביאו את אבני השם ואת אבני המלאים לאפוד ולחשן:

16. ילקוט שמעוני פרשת נשא רמז תשיג

רבי נתן אומר: וכי מה ראו נשיאים להתנדב כאן תחלה ובמלאכת המשכן לא התנדבו תחלה? אלא כך אמרו נשיאים: יתנדבו צבור מה שמתנדבין ומה שמחסרין - אנו משלימין! וכיון שראו הנשיאים שהשלימו צבור את הכל ... אמרו הנשיאים: מה עלינו לעשות? ... לכך התנדבו כאן תחלה

17. במדבר רבה פרשה יב

... והנשיאים שנתעצלו - חיסר אות אחת משמם, שכן כתיב: "והנשאים", חסר יר"ד

18. מסכת ברכות דף נה עמוד א

אמר רבי יוחנן: אין הקב"ה נותן חכמה אלא למי שיש בו חכמה, שנאמר (דניאל ב): "יהב חכמתא לחכימין ומנדעא לידעי בינה". שמע רב תחליפא בר מערבא ואמרה קמיה דרבי אבהו, אמר ליה: אתון מהתם מתניתו לה, אנן מהכא מתנינן לה - דכתיב (שמות לא): "ובלב כל חכם לב נתתי חכמה"

19. מדרש תנחומא פרשת ויקהל סימן ב

מטרונה אחת שאלה את ר' יוסי בר חלפתא: מהו שכתב "יהב חכמתא לחכימין"? "לטפשים" היה צריך לומר! אמר לה: בתי, אם יבואו אצלך שנים, אחד עני ואחד עשיר, והן צריכין ללות ממך ממון, לאי זה מהם את מלוה? אמרה לו: לעשיר! אמר לה: ולמה? אמרה לו: שאם יחסר - יהיה לו ממון שיפרע, אבל עני, אם יאבד מעותי, מהיכן יפרע? אמר לה: ישמעו אזניך מה שפיק מדבר! כך, אם היה הקב"ה נותן חכמה לטפשינן, היו יושבין בבתי כסאות ובמבואות מטונפות ובבתי מרחצאות ואין מתעסקין בה, אלא נתנה הקב"ה לחכמים שיהו יושבין בישיבת זקנים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ועוסקין בה

20. בראשית פרק כה פסוק כז

ויגדלו הנערים ויהי עשו איש ידע ציד איש שדה ויעקב איש תם ישב אהלים:

21. תרגום יונתן שם

ורביא טלגא, והנה עשו גבר נחשירכן למצוד עופון וחיוון, גבר נפיק חקל קטיל נפשינן, דהוא קטל ית גמרוד וית חנוך בריה, ויעקב גבר שלים בעובדוי ומשמש בבית מדרשא דעבר תבע אולפן מן קדם ה':

22. מסכת בבא מציעא דף פה עמוד ב

כי הוו מינצו רבי חנינא ורבי חייא, אמר ליה רבי חנינא לרבי חייא: בהדי דידי קא מינצית? חס וחלילה, אי משתכחא תורה מישראל מהדרנא לה מפילופלי! - אמר ליה רבי חייא לרבי חנינא: בהדי דידי קא מינצית? דעבדי לתורה דלא תשתכח מישראל? מאי עבידנא, אזלינא ושדינא כיתנא, וגדילנא נישבי, וציידנא טבי ומאכילנא בשרייהו ליתמי, ואריכנא מגילתא וכתבנא חמשה חומשי, וסליקנא למתא ומקרינא חמשה ינוקי בחמשה חומשי, ומתנינא שיתא ינוקי שיתא סדרי, ואמרנא להו: עד דהדרנא ואתינא - אקרו אהדדי ואתנו אהדדי, ועבדי לה לתורה דלא תשתכח מישראל

23. שמות פרק יט פסוקים ז-ח

ויבא משה ויקרא לזקני העם וישם לפניהם את כל הדברים האלה אשר צוהו ה': ויענו כל העם ויחדו ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה וישב משה את דברי העם אל ה':

24. מסכת אבות פרק ד משנה א

בן זומא אומר: איזהו חכם? הלומד מכל אדם, שנאמר (תהלים קיט): "מכל מלמדי השפלתי כי עדותיך שיחה לי"

25. משלי פרק כב פסוק ו

חנך לנער על פי דרכו גם פי זקין לא יסור ממנה:

26. ספר "חובת התלמידים" לרבי קלונימוס קלמן, האדמו"ר מפסיצ'נה

שלמה המלך, לא את תכלית החינוך בלבד הודיענו, שתכליתו להביאו אל "גם פי זקין לא יסור ממנה", אלא גם האופן והאמצעי איך לבוא אליו, באר לנו במילים "חנך לנער על פי דרכו" - שזה העיקר, כי המצוה והמרגיל בלבד אינו צריך ליתן לב אל הבן והתלמיד, לדעת את טבעם ושכלם וכו', עליו רק לצוות: עשה כך וכך! ודי לו. גם אינו מרגיש חוב בעצמו לטפל בכל תלמיד ותלמיד בפני עצמו, יוכל הוא לצוות להרבה תלמידים בני גיל אחד ציווי אחד ... אבל המחנך שרוצה לגלות את נשמת התלמיד הגנוזה בו, לגדלה ולהבעירה... מוכרח הוא להרכין את עצמו אל התלמיד המתחנך על ידו, ולחדור אל תוך קטנותו ונמיכותו עד אשר יגיע אל ניצוץ נשמתו הגנוזה אף נעלמה להוציאה, להצמיחה ולגדלה ... וכיון שכן, לא בכל הנערים שוה הוא החינוך, תלוי הוא בכל נער ונער כפי טבעו, דעתו, מידותיו וכו' ואותם על המחנך להכיר ... ולא מה שיצוה ויחנך לזה יצוה ויחנך לתלמיד אחר השונה ממנו

27. ספר השל"ה על פרשות מטות מסעי דברים

"אל תוכח לץ פן ישנאך, הוכח לחכם ויאבהך" (משלי ט) - הענין כשאתה רוצה להוכיח את אחד, אל תאמר לו: כך וכך אתה גרוע, כי אז ישנאך ולא ישמע לדבריך, וזהו שאמר "אל תוכח לץ" - שלא תוכח אותו בדרך זלזול לומר לו לץ אתה, רק אדרבה תאמר לו חכם אתה, ואם כן חרפה היא לאיש כמוך לעשות כה וכה, זהו "הוכח לחכם", כלומר תעשנו לך לחכם, אז יאהבך וישמע לקול דבריך ויקבל מוסר

28. מסכת מגילה דף ו עמוד ב

ואמר רבי יצחק, אם יאמר לך אדם: יגעתי ולא מצאתי - אל תאמן, לא יגעתי ומצאתי - אל תאמן, יגעתי ומצאתי - אל תאמן, יגעתי ומצאתי - אל תאמן